

ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСПІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
Навчально-науковий інститут денної освіти

Кафедра менеджменту

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Ситуаційний менеджмент»

на 2022-2023 навчальний рік

Курс та семестр вивчення	1 курс, 2 семестр
Освітня програма/спеціалізація	«Бізнес-адміністрування»
Спеціальність	073 Менеджмент
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Ступінь вищої освіти	магістр

ПІБ НПП, який веде дану дисципліну
науковий ступінь і вчене звання,
посада

Бондар-Підгурська Оксана Василівна

д. е. н., доцент,

доцент кафедри менеджменту

Контактний телефон	+38-066-294-63-94
Електронна адреса	bondarpodgurskaa@gmail.com
Розклад навчальних занять	http://schedule.puet.edu.ua/
Консультації	Середа 15.00-16.00
Сторінка дистанційного курсу	http://www2.el.puet.edu.ua/zo/course/view.php?id=2171 (укр. мова)

Опис навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни	формування у студентів системи теоретичних знань і практичних навичок ситуаційного управління в умовах реалізації цілей сталого розвитку 21 тисячоліття.
Тривалість	3 кредита ЄКТС; 90 годин (лекції 16 год., практичні заняття 20 год., самостійна робота 54 год.); один семестр
Форми та методи навчання	Лекції та практичні заняття в аудиторії, самостійна робота Проблемного викладу, дискусії, аналітичний, порівнянь, генерації ідей, вирішення ситуаційних завдань, цифрової візуалізації знань
Система поточного та підсумкового контролю	<i>Поточний контроль:</i> відвідування лекційних занять, обговорення матеріалу занять, захист домашнього завдання, виконання самостійної роботи; виконання практичних завдань, тестування, поточна модульна робота <i>Підсумковий контроль:</i> екзамен
Базові знання	Наявність ґрунтовних знань із основ менеджменту, мікро- та макроекономіки, управління персоналом, корпоративного управління
Мова викладання	Українська

Перелік компетентностей і програмні результати навчання, які забезпечує дана навчальна дисципліна

Програмні результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач
ПР02. Ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтувати методи їх вирішення; ПР06. Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень у непередбачуваних умовах, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність; ПР08. Застосовувати спеціалізоване програмне забезпечення та інформаційні системи для вирішення задач управління організацією; ПР16. Демонструвати коректне спілкування з оточенням, визначати пріоритети для виконання завдань, нести відповідальність за дії та рішення; ПР 17. Проводити дослідницьку діяльність	<p align="center">ЗК</p> ЗК7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу <p align="center">СК</p> СК9. Здатність аналізувати й структурувати проблеми бізнес-організації, приймати ефективні управлінські рішення та забезпечувати їх реалізацію; СК12. Здатність до управління діяльністю як саморегульованої організації в умовах динамічного ринку та самостійно обґрунтовувати комплекс заходів щодо усунення кризових явищ, комплексної трансформації компанії і, створення системи забезпечення динаміки розвитку

Тематичний план навчальної дисципліни

Назва теми	Види робіт	Завдання самостійної роботи у розрізі тем
МОДУЛЬ I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ СИТУАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ. СИТУАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У ТЕНДЕНЦІЯХ МАКРО- І МІКРОРОЗВИТКУ		
ТЕМА 1. Основні риси, проблематика та зміст дисципліни «Ситуаційний менеджмент»	Відвідування лекційних занять, обговорення матеріалу занять, захист домашнього завдання, виконання самостійної роботи; виконання практичних завдань, тестування, поточна модульна робота	Виконати завдання для самостійної роботи. Опрацювати матеріали, рекомендовані викладачем за темою. <i>Завдання до самостійної роботи:</i> а) зробити порівняльний аналіз визначень термінів «ситуаційне управління», «ситуаційний менеджмент», «антикризове управління», «ситуаційне керування»; б) знайти в періодичному виданні статтю, де мова йде про ситуаційне управління і відстежити фактори, які обумовили цю ситуацію; в) виокреміте різні підходи у дослідженні та розумінні ситуаційного менеджменту.
ТЕМА 2. Ситуації кризи в соціально-економічному розвитку. Тенденції виникнення і можливості розв'язання проблемних економічних ситуацій	Відвідування лекційних занять, обговорення матеріалу занять, захист домашнього завдання, виконання самостійної роботи; виконання практичних завдань, тестування, поточна модульна робота	Виконати завдання для самостійної роботи. Опрацювати матеріали, рекомендовані викладачем за темою. <i>Завдання до самостійної роботи:</i> а) знайдіть у періодичному виданні статтю, де мова йде про ситуаційне управління. Визначте, які фактори вплинули на ефективність ситуаційного управління; б) знайти в періодичних виданнях приклади ситуацій за кожною класифікаційною ознакою; в) визначте можливість і перспективність застосування існуючих теорій циклів і криз в державному регулюванні вітчизняної економіки та конкретні заходи, що будуть цьому сприяти.
ТЕМА 3. Диверсифікація ситуаційного менеджменту: типологія та вибір альтернатив. Механізми менеджменту	Відвідування лекційних занять, обговорення матеріалу занять, захист домашнього завдання, виконання самостійної роботи; виконання практичних завдань, тестування, поточна модульна робота	Виконати завдання для самостійної роботи. Опрацювати матеріали, рекомендовані викладачем за темою. <i>Завдання до самостійної роботи:</i> 1. Знайдіть в періодичних виданнях приклади діяльності фірм експлерентів, патієнтів, віолентів, комутантів і леталентів. 2. Розробіть міні-кейси для кожного з типів процесу управління залежно від організації його етапів. 3. Сформууйте логістичний ланцюжок із таких понять: ціль,

		кризовий стан, кризове явище, проблема, ситуація, рішення.
ТЕМА 4. Діагностика в ситуаційному менеджменті	Відвідування лекційних занять, обговорення матеріалу занять, захист домашнього завдання, виконання самостійної роботи; виконання практичних завдань, тестування, поточна модульна робота	Виконати завдання для самостійної роботи. Опрацювати матеріали, рекомендовані викладачем за темою, рекомендовані викладачем за темою. <i>Завдання до самостійної роботи:</i> 1. На основі звіту з праці проведіть діагностику соціальної підсистеми. Виокремте основні помилки управління нею; 2. На основі даних бухгалтерської звітності (балансу та звіту про фінансову діяльність) підприємства проведіть аналіз його можливого банкрутства і надайте дійових рекомендацій у разі кризового стану.
ТЕМА 5. Державне регулювання кризових ситуацій	Відвідування лекційних занять, обговорення матеріалу занять, захист домашнього завдання, виконання самостійної роботи; виконання практичних завдань, тестування, поточна модульна робота	Виконати завдання для самостійної роботи. Опрацювати матеріали, рекомендовані викладачем за темою, рекомендовані викладачем за темою. <i>Завдання до самостійної роботи:</i> 1. Відповідно до алгоритму розгортання кризи на макрорівні та ознак кризової ситуації визначте етапи кризового стану та кризових явищ в економічного розвитку України з моменту її становлення як незалежної держави; 2. Виокремте види криз державного управління на Україні сьогодні; 3. Згідно з індикаторами ефективності системи банкрутства на Україні оцініть результативність її функціонування на сучасному етапі розвитку економіки.
МОДУЛЬ 2. КЛЮЧОВІ ЧИННИКИ СИТУАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ		
ТЕМА 6. Стратегія і тактика в ситуаційному менеджменті	Відвідування лекційних занять, обговорення матеріалу занять, захист домашнього завдання, виконання самостійної роботи; виконання практичних завдань, тестування, поточна модульна робота	Виконати завдання для самостійної роботи. Опрацювати матеріали, рекомендовані викладачем за темою, рекомендовані викладачем за темою. <i>Завдання до самостійної роботи:</i> 1. Знайдіть у періодичному виданні статтю, присвячену проблемам стратегічного управління підприємством, визначте корпоративну стратегію підприємства та стратегію ЗЕД, а також їх роль в ситуаційному управлінні. 2. Обґрунтуйте необхідність застосування стратегії реструктуризації на підприємствах де працюють Ваші батьки (знайомі)
ТЕМА 7. Технологія ситуаційного управління	Відвідування лекційних занять, обговорення матеріалу занять, захист домашнього завдання, виконання самостійної роботи; виконання практичних завдань, тестування, поточна модульна робота	Виконати завдання для самостійної роботи. Опрацювати матеріали, рекомендовані викладачем за темою, рекомендовані викладачем за темою. <i>Завдання до самостійної роботи:</i> Складіть сценарій до проведення ділової гри «Реінжиніринг бізнес-процесів підприємства» на основі обраного вами об'єкту дослідження.
ТЕМА 8. Інновації в ситуаційному менеджменті	Відвідування лекційних занять, обговорення матеріалу занять, захист домашнього завдання, виконання самостійної роботи; виконання практичних завдань, тестування, поточна модульна робота	Виконати завдання для самостійної роботи. Опрацювати матеріали, рекомендовані викладачем за темою, рекомендовані викладачем за темою. <i>Завдання до самостійної роботи:</i> а) знайти у періодичному (або інтернет) виданні статтю, де мова йде про організацію, яка успішно пододала кризовий стан за рахунок втілення нововведень та визначити, які саме інновації сприяли цьому. б) заповнити запропоновану таблицю 9.2 «Життєвий цикл інновацій», порівняти з життєвим циклом організації, зробити висновки (дивись навчально-методичний посібник)

ТЕМА 9. Ризик у ситуаційному менеджменті	Відвідування лекційних занять, обговорення матеріалу занять, захист домашнього завдання, виконання самостійної роботи; виконання практичних завдань, тестування, поточна модульна робота	Виконати завдання для самостійної роботи. Опрацювати матеріали, рекомендовані викладачем за темою, рекомендовані викладачем за темою. <i>Завдання до самостійної роботи:</i> Знайдіть у періодичному виданні матеріал щодо досвіду управління ризиком підприємства (національного або зарубіжного). Визначте основні методи зниження ризику в його діяльності.
ТЕМА 10. Комерційна таємниця та економічна безпека підприємства як чинники результативного ситуаційного менеджменту	Відвідування лекційних занять, обговорення матеріалу занять, захист домашнього завдання, виконання самостійної роботи; виконання практичних завдань, тестування, поточна модульна робота	Виконати завдання для самостійної роботи. Опрацювати матеріали, рекомендовані викладачем за темою, рекомендовані викладачем за темою. <i>Завдання до самостійної роботи:</i> Знайдіть у періодичному виданні статтю, де мова іде про досвід організації служби безпеки підприємства (корпорації). Визначте її функції та результативність функціонування.

Інформаційні джерела

Основні:

1. Конституція України (Основний Закон). Віче. 1996. №9. С. 3-116.
2. Господарський кодекс України. Х.: "Одисей". 2003. 248 с.
3. ЗУ «Про акціонерні товариства». URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
4. Бондар-Підгурська Оксана. Ситуаційний менеджмент. Навчальний посібник. LAP LAMBERT Academic Publishing, 2018. 368с. ISBN: 9786134933827. URL: <https://www.amazon.com/%D0%A1%D0%B8%D1%82%D1%83%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D0%B4%D0%B6%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82-Ukrainian-%D0%9E%D0%BA%D1%81%D0%B0%D0%BD%D0%B0-%D0%91%D0%BE%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80-%D0%9F%D1%96%D0%B4%D0%B3%D1%83%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0/dp/6134933821>.
5. Бондар О. В. Ситуаційний менеджмент». Навчальний посіб. 2-е видання, перероблене та доповнене. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 368 с. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/4849>
6. Василенко В.О. Ситуаційний менеджмент: Навч. Посібник. Вид.2-е виправлене та доповнене. К. : ЦУЛ, 2005. 372 с.

Додаткові:

7. Бондар О. В. Імітаційне моделювання як ефективний метод розвитку персоналу та підвищення рівня економічної безпеки організацій у механізмі ситуаційного управління. *Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації України. Серія: Економічні науки.* 2007. № 2 (22). С. 69–75.
8. Бондар О. В. Становлення та еволюція концепцій ситуаційного менеджменту в період опанування інноваційної моделі розвитку економіки України та євро інтеграції. *Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації України. Серія: Економічні науки.* 2008. № 4 (31). С. 114–119.
9. Бондар О. В. Методологічні аспекти ситуаційного управління підприємств в період опанування ринкових відносин на Україні. *Методологія та практика менеджменту на порозі XXI століття: загальнодержавні, галузеві та регіональні аспекти:* матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 15–16 травня 2008 р.). Полтава: РВЦ ПУСКУ, 2008. С. 114–115.
10. Бондар О. В. Розробка антикризового механізму державного регулювання економіки України на інноваційних і соціально орієнтованих засадах. *Економіка Крима.* 2010. №3 (32). С. 44–48.
11. Бондар О. В. Критеріальна диференціація кризових ситуацій на макро- та мікро рівнях в період реформування економіки України та переходу на інноваційний шлях розвитку. *Методологія та практика менеджменту на порозі XXI століття: загальнодержавні, галузеві та регіональні аспекти:* матеріали V Міжнар. наук.- практич. конф. (м. Полтава, 13–14 травня 2010 р.). Полтава: РВВ ПУЕТ, 2010. С. 124–126.
12. Бондар-Підгурська О. В. Інноваційна активність промисловості в умовах глобальної кризи. *Технологічний аудит і резерви виробництва.* 2013. №2/2 (10). С. 18–22.
13. Бондарь-Подгурская О. В. Антикризисные аспекты управления промышленностью. *Наука и инновации* [Минск]. 2014. № 8 (138). Август. С. 27– 31.
14. Бондар-Підгурська О. В. Особливості антикризового управління промисловими підприємствами в контексті сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку України. *Міжнародне науково-технічне співробітництво: принципи, механізми, ефективність:* збірка праць X (XXII) Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 13–14 березня 2014 р.). Київ.: НТУУ «КПІ», 2014. С.12.
15. Бондар-Підгурська О. В. Особливості антикризового управління промисловими підприємствами в контексті сталого інноваційного соціально орієнтованого розвитку України. *Міжнародне науково-технічне співробітництво:*

- принципи, механізми, ефективність: збірка праць X (XXII) Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 13–14 березня 2014 р.). Київ.: НГУУ «КП», 2014. С.12
16. Бондар-Підгурська О. В. Оптимізація процесу прийняття управлінських рішень промислових підприємств на інноваційних засадах в умовах кризи: ситуаційний підхід. *Управління розвитком соціально-економічних систем у новій економіці*: колективна монографія / за ред. Л. М. Шимановської-Діанич. Полтава: ПУЕТ, 2015. С. 212–220.
17. Бондар-Підгурська О. В., Хоменко І. І. Типологія управління як інструмент прийняття управлінських рішень в контексті соціально орієнтованого розвитку інноваційної діяльності промисловості України. *Modern Transformation of Economics and Management in the Era of Globalization (Економіка і менеджмент: сучасні трансформації в епоху глобалізації)*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Клайпеда (Литва), 29 січня 2016 року). Клайпеда: Baltija Publishing, 2016. С. 163–166.
18. Бондар-Підгурська О. В., Деркач А. А. Типологія управління як інструмент прийняття результативних рішень на підприємстві в умовах змін. *Сучасні проблеми менеджменту*: матеріали науково-практичної конференції (м. Київ, 19 жовтня 2018 р.). Київ: НАУ, 2018. С.90-93.
19. Бондар-Підгурська О.В., Мирна Н.М., Полонський І.О. Ситуаційний підхід до управління інноваційною політикою підприємств України в умовах необхідності реалізації цілей сталого розвитку. *Україна у світових глобалізаційних процесах: культура, економіка, суспільство*: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 25-26 березня 2020 року). Київ: Вид. центр КНУКіМ. 2020. Частина 2. С.149-151.
20. Бондар-Підгурська О.В., Хоменко І.І. Науково-методичні засади оцінки ефективності процесу управління інформаційною безпекою підприємств малого та середнього бізнесу: кіберзагрози та інтелектуальна власність. *Проблеми економіки*. 2022. N2(52). С.108-116 URL: <https://www.problecon.com/main/>
21. Бондар-Підгурська О.В., Рубан Ю. О., Шевцова К. А. Цифрова грамотність і цифрова культура як індикатори оцінки результативності формування та реалізації стратегії розвитку підприємства в умовах діджитал-економіки. *Перспективи розвитку управлінських систем у соціальній та економічній сферах України: теорія і практика* : зб. матеріалів V Всеукр. наук.-практ. інт.-конф., 2 грудня 2021 р.. К.: КУБГ, 2021. 509 с. С.364-366.
22. Василенко В.О. Антикризисное управление предприятием : Навч. Посібник. К. : Центр навчальної літератури , 2005. 504 с.
23. Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики. К: Товариство «Знання КОО», 2008. 302с.
24. Власенко В.А. Теоретико-методичні основи формування механізму управління розвитком системи споживчої кооперації України. *Вісник ХНЕУ*. Серія: „Економічні науки”. 2008. Вип. 2 (107). Т. 2. С. 179–185.
25. Власенко В.А. Моніторинг стану діючого організаційно-економічного механізму управління розвитком системи споживчої кооперації України. *Галицький економічний вісник*. ПВНЗ „Інститут економіки і підприємництва”. 2008. Вип. 3 (18). С. 72–82.
26. Іванюта С.М. Антикризисное управление. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007.288 с.
27. Довгий С.О., Жаров В.О.; Зайчук В.О. Охорона інтелектуальної власності в Україні: Монографія. К. : Форум., 2002. 314 с.
28. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. С.Ф. По кропивного. Вид. 2-ге, перероб. та доп. К.: КНЕУ, 2001. 528 с.
29. Клименко П.М. Інформація як об'єкт інтелектуальної власності, що потребує охорони. *Недержавна система безпеки підприємництва як суб'єкт національної безпеки України*: Зб. Матеріалів наук.-практ. конф.. Київ, 16-17 травня 2001 року. К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2003. С. 283-289.
30. Лігоненко Л.О. Антикризисное управление предприятием: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій. К.: Київ. нац. торг-екон. ун-т, 2001. 580с.
31. Марущак А. Алгоритм створення та збереження комерційної таємниці суб'єкта господарювання: правові засади. *Інтелектуальна власність*. 2006. №4. С.79-42
32. Маркіна І.А., Бондар О.В. Ситуаційний менеджмент. Навчальний комплекс дисципліни для студентів спеціальності 7.050201 "Менеджмент організацій". 2001. Електрон. чит. зал ПУЕТ.
33. Осовська, Г.В., Осовський О.А. Менеджмент організацій : Навч. Посібник. К. : Кондор , 2005. 860 с.
34. Сергеева Л.І. Поняття та ознаки комерційної таємниці. *Підприємництво, господарство і право*. 2001. №2. С. 36-39
35. Скібіцький О.М. Антикризисний менеджмент: Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2009. 568с.
36. Тоцький В.І. Лавриненко В.В. Організаційний розвиток підприємства. Навчальний посібник. К: КНЕУ, 2005. 247с
37. Павлик В.П. Ситуаційне управління в сільськогосподарському виробництві. *Економіка АПК*. 2006. №8. С.47-52.
38. Павлик В.П. Ситуаційне управління при виробництві цукрових буряків. *Економіка АПК*. 2008. №8. С.74-80.
39. Управління фінансовою санацією підприємства: навчальний посібник / Під ред. С.Я. Салиги. Київ: ЦНЛ, 2005. 240 с.
40. Юсуфова А. Особливості ситуаційного управління на торговельних підприємствах. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2006. №6. С.59-69.
41. Юсуфова, А. Оцінка ефективності стратегічного ситуаційного управління. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2007. №2. С.150-155.
42. Bondar-Podgurskaya O.V., Frolova O.V. Theoretical and methodical aspects of anti-crisis activity management of industrial enterprise: strategic and reactive innovations. «Сучасні проблеми економіки»: матеріали IX міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 16 жовтня 2019 р.). Київ: НАУ, 2019. С. 65-67.

Програмне забезпечення навчальної дисципліни

Під час проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Ситуаційний менеджмент» використовується пакет програмних продуктів Microsoft Office, а саме: пакет програмних продуктів Microsoft Office Word для підготовки відповідей на ситуаційні завдання і Microsoft Office PowerPoint для підготовки презентацій лекцій і питань, що виносяться на самостійне вивчення.

Крім того програмне забезпечення комп'ютерної підтримки навчального процесу з дисципліни «Ситуаційний менеджмент» подано у системній оболонці Moodle українською та англійською мовами.

Політика вивчення навчальної дисципліни та оцінювання

Політика щодо термінів виконання та перескладання: завдання, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75 % від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання модулів відбувається із дозволу провідного викладача за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: списування під час виконання поточних модульних робіт та тестування заборонено (в т. ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань під час заняття.

Політика щодо відвідування: відвідування занять є обов'язковим компонентом. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі (Moodle) за погодженням із провідним викладачем.

Політика зарахування результатів неформальної освіти: <http://puet.edu.ua/uk/publiczna-informaciya>

Оцінювання

Підсумкова оцінка за вивчення навчальної дисципліни розраховується через поточне оцінювання

Види робіт	Максимальна кількість балів
Модуль 1 (теми 1-5): відвідування лекційних занять (зараховано); обговорення матеріалу занять (5*1); захист домашнього завдання (5*1); виконання самостійної роботи (5*1 балів); виконання практичних завдань (5*1) тестування (5*1); поточна модульна робота №1 (5 балів)	30
Модуль 2 (теми 6-10): відвідування лекційних занять (зараховано); обговорення матеріалу занять (5*1); захист домашнього завдання (5*1); виконання самостійної роботи (5*1 балів); виконання практичних завдань (5*1) тестування (5*1); поточна модульна робота №1 (5 балів)	30
Іспит	40
Разом	100

Примітка: За додаткові види навчальних робіт студент може отримати додаткові бали (за участь у науковій роботі, конференції, олімпіаді тощо до 20 балів), що додаються до загальної підсумкової оцінки за вивчення навчальної дисципліни, але загальна підсумкова оцінка не може перевищувати 100 балів.

Шкала нарахування підсумкових балів з дисципліни «Ситуаційний менеджмент»

Оцінка за шкалою ECTS		Оцінка за національною шкалою	Якісні критерії оцінки знань
A	90-100	5 (відмінно)	Глибокі знання, можлива незначна кількість помилок
B	82-89	4 (дуже добре)	Міцні знання вище середнього з можливими кількома помилками
C	74-81	4 (добре)	Міцні знання з певною кількістю серйозних помилок
D	64-73	3 (задовільно)	Непогані знання, але є значна кількість серйозних недоліків
E	60-63	3 (задовільно достатньо)	Достатні знання, які задовольняють мінімальним критеріям
FX	35-59	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання	Недостатні знання, слабо засвоєний матеріал, невміння самостійно викласти його зміст
F	0-34	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Невміння осмислити зміст теми і публічно чи письмово представити його

